

An © 2015 Gannas

Gwarnyans 2015

Gwarnyans an Orsedh a vydh synsys dhe Sen Ostell, dy' Sadorn an 11^{ves} a vis-Ebrel, ow talleth dhe 11. Pella derivadow foleenn 11.

An Gannas niver 460 mis-Ebrel 2015 dyllys gans © Kowethas an Yeth Kernewek ISSN 1469 705X

Kan rag Kernow

An Bagas **The Changing Room** a waynyas an an kesstrif hevlyna gans an gan 'Hal an Tow'

Skrifys veu gans Tanya Brittain ha treyls dhe Gernewek gans Ken George.

Eseli an bagas (skeusenn dhe-woeles) yw:

Tanya Brittain – karjel, lev;

Sam Kelly – gitar, lev;

Morrigan Palmer-Brown – telynn geltek

Jamie Francis – banjo, lev

Chons da dhedha y'n kesstrif pangeltek yn Iwerdhon!

Kedhlow diworth **Donna Sharpe**

Lyther a Alban

a-dhiworth Yowann Byghan

(agan kesskriker arbennik albanek)

Aray an Geryow yn Gàidhlig

Herwydh Wella Brown (*A Grammar of Modern Cornish*), yma dew furvas chyf a lavar kernewek: lavar verbel, mayth yw an verb dalleth an lavar, ha lavar hanwel, mayth yw an hanow sojet dalleth an lavar. Ensamplow yw: ‘Yth igoras an den an daras’ hag ‘An den a igoras an daras.’ Ensamplow yn Kembrek yw poran an keth: ‘*Agorodd y dyn y drws*’ hag ‘*Y dyn agorodd y drws.*’ Dell hevell dhymm, Kernewek arnowydh a syw an furvas sowsnek moy ha moy, ha lieskweyth ny a wel lavarow hag a dhispleg an furvas sowsnek sojet + verb + taklenn. Mes yn Gàidhlig, pupprys yma an lavar ow talleth gans an verb, ha pub tra arall a syw. Ytho, yn Gàidhlig, ‘*Dh’fhosgail an duine an doras.*’

Mes ynwedh, yma dew furvas an verb yn Gàidhlig, anserghek ha serghek, henn yw heb temmik verbel ha gans temmik verbel. Rag ensampel, ‘*Thàinig Iain dhachaigh*’ ha ‘*Cha tàinig Iain dhachaigh*’, ‘Y teuth Yowann dhe dre’ ha ‘Ny dheuth Yowann dhe dre’. ‘*Thàinig*’ yw anserghek (heb temmik verbel), mes ‘*tàinig*’ yw serghek awos an temmik verbel ‘*Cha*’ a-rag an ger. Nyns yw kales dismygi an mell ynter an dhew er.

Byttegyns, gans dewdhek verb kemmyn yn Gàidhlig, an furvas anserghek ha’n furvas serghek yw diblans yn tien: *Bha* = o, *Cha robh* = nyns o; *Chunnaic* = a welas, *Chan fhaca*

= ny welas; *Chaidh* = eth, *Cha deach* = ny eth (h.e.). Ytho, ‘Y hwelis vy James’ yw ‘*Chunnaic mi Seumas*’, mes ‘Ny welis vy James’ yw ‘*Chan fhaca mi Seumas*’. Omma, yth yw moy kales dismygi an mell heb aswonn an verbow yn ta.

Yn lavar komplek, yth a taklenn an lavar dh’y dhiwedh yn fenowgh, ha’n sywyans yw koynt rag skovarn po kernewek po sowsnek:

‘Am faigh mi tiocaid a bheir à seo gu ruige na h-Eileanan An-iar mi? An toir an tiocaid fad an rathad mi?’

A allav + vy + tokyn + a + prena + a + omma + dhe + doen + an + Ynysow an Howlsedhes + my? A + kemmeres + an tokyn + oll + an fordh + my?

Pub gwreydhenn an verb a yll bos hanow ynwedh. Yma lies lavar ha tavoseth may fydh an verb y’n furv hanow, hag unnweyth arta aray an geryow yw koynt rag kerneweger po rag sowsneger:

‘Tha Alasdair ag iarraidh leabhar a cheannach.’

Yth yw + Alasdair + ow mynnes + lyver + a + prena.

‘Dh’iarr an tidsear orm an doras a fhosgladh.’

Y hwovynnas + an dyskador + orthiv + an daras + igeri

An dyskador a wovynnas orthiv igeri an daras.

(Merk yn ta: *Dh'fhosgail* = (a) igoras [furf anserghek], *fosgail* = (ny) igoras [furf serghek], *fosgladh* = igeri [hanow-verbel]. Ha lytherennans ha leveryans an furvow ma yw diblans: *yos-kell*, *fos-kell* ha *fos-glagh* [*os-glagh* gans trelyans].)

Ytho, lavarow gwydhelek yw hirra ages lavarow kernewek po sowsnek, dell yw usyes. Rag leverel ‘Maria a omdhifun a-varr’ (peswar ger yn Kernewek), yth yw res naw ger yn Gàidhlig: ‘*Is àbhaist do Mhàiri a bhith a’ dùsgadh tràth*’ (Yw + gwrians + dhe + Maria + a + bos + a + omdhifuna + a-varr).

Maria a omdhifunas a-varr

Kernewek – py le?
gans Esme Tackley

Well, yn py le y hwra kemeres le apposyansow yn agan yeth?

- ~ yn skol?
- ~ yn chi?
- ~ yn Lys Kernow?
- ~ yn kresen gemeneth?
- ~ yn hel an dre?
- ~ yn hel aral?

Yn sur, oll an re ma yw possybyl!

Mes yn py le esa an apposyans war anow kynsa gradh rag An Kylgh Kernewek warleni? Yn medhegva enevales heb mar. ‘Yn medhegva enevales?’ ty a lever. Yn hwir, yn medhegva enevales yn Truru. Martesen hemm yw kensa gweyth rag Kernewek.

Nyns yw hel may synsyn agan klassys gwiw orth apposyans war anow: nyns eus saw unn stevel vras, ha drefen bos tri ombrofyer ha dew apposyer, res o dhyn hwilas neb le aral rag an apposyans war anow hevleni.

Onan a’n ombrofonyon yw medhek enevales ha pur lowen o ev rag ni dhe dhevnydhyha an vedhegva gorthugherweyth. Martesen y fia kath po ki po sarf ena dres an nos, dell leveris ev, mes ny via problem.

Ytho, yth esen ni, pypm ahanan, y’n dhegemerva mayth esa skeusennow a gathes, keun, ydhyn, konines h.e. war an fosow. Ni eth a-wartha y’n sodhva rag goslowes orth an cidi, hag a-wosa dhelergh dhe’n dhegemerva, o lemmyn ‘stevel-wortos’. Yth esa an ‘stevel-bareusi’ a-dryv an komptyer mayth esa an jynn-amontya ha’n pellgowser.

Pub apposyer eth yn ‘stevel gussulyans’ y honan, ha moos an hwithrans o le rag an paperyow. An ombrofyer a esedhas war gador a-dal, hag y’n fordh na y hwarfe an apposyans.

Meur dhe les o an gorthugher. Ny wrug sarf slynkya dres an leur ha ny wrug kath po ki tros vyth oll (soweth?!). Dell grysav, my a yll leverel hemma dhe vos kensa gweyth rag an yeth Kernewek.

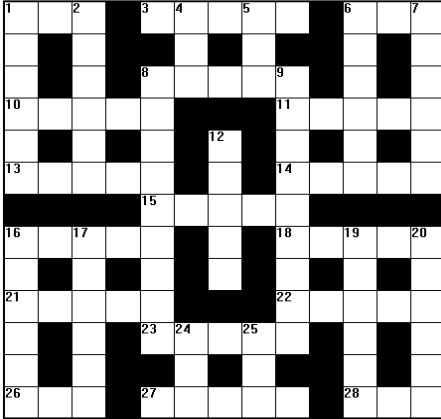
Ni a wor gras dhe Jamie Purves ha City Road Vets.

argemmy'n:
Gwerthji Kernewek

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725 (dyghtyer Jerri Jeffries).

www.keskewsel.com

Krowseryow gans Ray Edwards

- ma na vi synsys (6) (OM 2157)
- 2. Marchont (6)
- 4. Bos, amser anperfeyth (3)
- 5. Edhen a drig war dhowr (3)
- 6. Gans lies toll (6)
- 7. Tekhes (6)
- 8. Govenek (9)
- 9. Dos warbarth (9)
- 12. An mis ma (5)
- 16. Koska yn skav (6)
- 17. Karnek (6)
- 19. Byghan; pur (6)
- 20. Megyans (6)
- 24. Y'n le na (3)
- 25. Musur termyn (3)

Gorthybow dhe'n krowseryow Mis-Meurth 2015

a-dreus:

- 1. Ev a ober y'n gegin (3)
- 3. Gul drog (5)
- 6. Pyth (3)
- 8. gans + ev (5)
- 10. Mernans (5)
- 11. Daffar dhe wul bleus (5)
- 13. Studh ankempenn (5)
- 14. Hware (5)
- 15. ha lughes (5)
- 16. Syr, Arloedh, na gronk!
(BM 962) (5)
- 18. Yeth (5)
- 21. Edhen gans lost bras ha teg (5)
- 22. Rag gweles (5)
- 23. Drehevel (5)
- 26. Govynn yn Sowsnek (3)
- 27. Gorra dowr warnodho (5)
- 28. Gwartha stevell (3)

war-nans:

- 1. Gwayt bos a-rag y'n voward

argemmyn:

Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans Matthew Clarke ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

Servisyow Eglos dydhyasow avisys

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

12^{es} a vis-Ebrel Egloskrowenn, Pask Byghan, 3 eur.

28^{ens} a vis-Ebrel, Penneglos Truru, Oferenn rag Goel Sen Gwynwalo, 3 eur.

10^{ves} a vis-Me, Eglos Pluw Hellys, Servis rag Sen Mighal, Gwithyas Kernow, 3 eur.

Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone

☎ 01637 873135

☎ 07966 703924

janekneebone@gmail.com

Nawbedrek

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhyia pub lytherenn unweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhyia an lytherenn yn kres an predrek yn pub ger.

O	T	H
S	M	E
E	D	S

Gorthyp mis-Meurth: **kesknians**

Kannas a'n Mor hwedhel gans Mary Sutcliffe

kynsa rann

Dy' Sul

Yth esa tennigow byghan ow krygha war an tewes ha Pol ha Jenny ow kerdhes a-hys an treth.

‘Ottomma nebes goemmon!’ a grias Jenny.

‘Ha pluvenn morwennol,’ yn-medh Pol.

‘Ni a yll kavoes bryton ha bleujennow skaw dhiworth hyns an als, rag Diskwedhyans Naturoryon agan klass. Pes da vydh Mestres Penrose. Y’gan beus lowr lemmyn.’

‘My a wra mires orth poll an garrek,’ a leveris Pol, ow poenya wor’tu ha’n alsyow. Pols diwettha y teuth garm. ‘Mir orth hemma!’

Jenny a dheuth ha mires. Yth esa Pol ow talghenna pellenn gorherys gans goemmon.

‘Yuk!’ yn-medh Jenny.

‘My a wra hy golghi,’ yn-medh Pol. Ev a synsis an dra y’n mor. Glanhes, heb tewes ha mostedhes, an bellenn a hevelis bos furvys avel oy, glas hy liw, brith gans arghans.

‘Ogh!’ Pol a grias ha nammna asas an dra dhe goedha. ‘Ev a wrug movya!’

Jenny a’n degemmeras dhiworth y dhiwleuv ha’y hwithra gans rach. ‘Nyns yw marnas pellenn a ven,’ hi a leveris gans fydhyan. ‘Ny yll hi movya.’

‘Gwrug. My a glewas hi dhe bolsa,’ a deris Pol.

‘Ty a wra ow hyga,’ yn-medh Jenny.

‘Res yw dhyn mos dhe-dre.’

Hi a dhalghennas hy helorn ha stankya a-ves. Pol a’s sywyas a-hys an hyns serth, ow toen y dhismyk gans medhelder.

Dy’ Lun

An moesow hir yn hel an skol o gorherys gans traow kuntellys gans oll an dhyskyblon. ‘Gwrys fest yn ta, a fleghes,’ yn-medh Mestres Penrose. ‘Ni a’gan beus kuntell da dres eghenn rag agan Diskwedhyans. Ni a wra y dhispletia dhe Vester Trewin dhiworth an gwithti pan dheu ev a-vorow. Ev a wra styrya dhyn yn kever an traow ma ha’gan gweres dh’aga libela rag oll agas kerens ha kowetha dhe vires orta.’

‘Pyth yw an dra hwarthus?’ a armas Hykka, ow sesya oy Pol hag orth y wevy a oll a-dro.

‘Henn yw ow oy evy,’ a grias Pol. ‘Bydh war anodho!’

‘Nyns yw henna oy,’ a skornyas Hykka. ‘Nyns yw travyth marnas atal.’

‘Tewewgh taves, mebyon,’ a leveris Mestres Penrose. ‘Yn furv oy yw, mes ny yll bos oy gwir. Mester Trewin a wra godhvos an pyth yw ev.’

‘A wren ni kerdhes dhe-dre a-hys an treth?’ a brofyas Pol dhe Jenny wosa skol. Hi a benndroppyas. Ytho, i a dhiyskynnas hyns serth an als. Pol a fyskas war-tu ha poll an karregi mes hedhi a-dhesempis ow lagatta orth an tewes leven gesys gans morlanow war amal an dowr. Ena y hworwedhas keskar a gregyn. Pol a omblegyas dhe’n leur ha’ga hwithra.

‘Mir omma, Jenny,’ ev a dhyewas. ‘Nebonan a skrifas messach ragon gans

gregyn.’

‘An traow ma o gesys hepken gans an mordid,’ a dhisputyas Jenny.

‘Lytherennow yns yn surredi,’ a deris Pol, ‘mes tonnow re wolghas a-ves an amal a-woeles.’ Yn skon, ev a dhasrestras nebes kregyn hag a dhiskwedhas: ‘GWERES DHYN’. ‘Piw a allsa skrifa hemma?’ ev a wovynnas.

‘Dha awen hepken yw,’ a worthybis Jenny. ‘Deun ni dhe-dre. My a’m beus nown.’

Anvodhek, Pol a’s sywyas dhe-dre.

Dy’ Meurth

Mester Trewin a dheuth dhe’n skol ha keslowenhe an fleghes rag aga Diskwedhyans pur dha. Ev a rosyas a-dro dhe’n hel, owth henwel losow, kregyn ha goemmon. Mes pan dhrehedhas ev dismyk Pol, ev a viras orto hirneith ha shakya y benn.

‘Koynt,’ yn-medh ev. ‘My ny welis bythkwith neppyth a’n par na. Ev a’m kovha nebes a sarfven war An Lysardh, mes ny welis bythkwith brith gans arghans a’n par na. Pur leven yw. My a aswonn dororydh skentel. My a wra govynn orto dos omma ha hwithra an dra ma.’

An jydh na, skant ny ylli Pol gortos diwed an skol.

‘My a wra diyskynna dhe’n treth dhe weles mars eus messach arall. A vynn’ta dos genev, Jen?’

‘Na vynnnav. My a wra mos dhe ji Lowena dhe wari. Ty ha dha vessajys anwir!’

Pol a gramblas yn-nans an hyns serth dhe’n treth. An prys ma, diblans o an lytherennow: ‘DHYN NI YMA EV.’

Y'GAN BEUS EDHOMM ANODHO'.

'Res yw dhymm gasa gorthyp,' ev a dybis. Ow kuntell moy a gregyn, ev a furvas an geryow 'PIW OWGH HWI?'

Dy' Mergher

Yeyn ha glyb o bora dy' Mergher. An gwyns a oulyas dhiworth an mor hag an fleghes a dravalys dhe'n skol gylls yn gronn y'ga hota. Dhe brys li, yth esa glaw ow kronkya an fenestri hwath. Mestres Penrose a leveris bos termyn gwari a-berveth. Lowena a dhrehevis hy dorn.

'A yllyn ni mos dhe'n hel ha mires orth agan Diskwedhyans?'

Mestres Penrose a worthybis, 'Hwi a yll mars omdhegowgh hwi yn fas.

Pol a gerdhas dh'y dhismyk ha dalghenna ynno. Dell heveli dhodho, toemma o an oy ha Pol a vedras arta yth esa ev ow polsa. Yn skon, y'n daskorras war an voes ha sevel ow lagatta orto. 'Ev a vovyas arta,' ev a hwystras dh'y honan.

Yn uskis, y'n kibyas Hykka ha gweyvya e a-ugh y benn.

'Pol re dhodwas oy; Pol re dhodwas oy' ev a skrijas. 'Ottomma, Yowann, kach!' ev a usas ha deghesi an oy a-dreus an hel dhe Yowann, neb a'n kachyas yn sleygh.

'Daskorr e dhymm! Ty a wra y shyndya,' a gynas Pol.

'Ny yllir golia men,' a esyas Hykka, mes lev asper Mestres Penrose a wodorras,

'Kewgh dhe stevell-klas, oll. Yowann, ro henna dhymm.'

Temprys, an fleghes a asas an hel.

Dhe beder eur, an kommel a folsas

ha howl gwann a omdhiskwedhas. Yth esa Jenny ha Pol ow treusi an treth. Pol a boenyas a-dherag.

'Yma gorthyp!' ev a leveris yn frehter. War dewes, yth esa tri ger: 'DASKORR AGAN TRESOR.'

Gans rach, Pol a skrifas, 'PYTH? FATELL?'

Dy' Yow

Yth esa kommel du ow kuntell a-vann. Yth esa goverow a law ow tinewi a-hys an fordhow. Soubys y trehedhas an skoloryon skol. Pol a bassyas dre vras an jydh ow mires, dres an fenester, orth an gwydh tewlys gans an awel. Ena lev Mestres Penrose a wodorras y hunros.

'Goslewewgh orth Mester Trelawney, an dororydh, neb re dheuth dhe gewsel orthyn yn kever an kerregi y'gan Diskwedhyans. Pur guv yw ev dhe dhos omma. Deun ni oll y'n hel.'

Mester Trelawney a styryas yn kever lies sort a ven: kanndir, growan, sten du. Pol a esedhas war amal y gador pan brofyas Mestres Penrose dhe'n dororydh dismyk Pol. Wosa pols byghan, Mester Trelawney a leveris, 'Hemm yw pur danow. Ny welis saw onan arall a'n par na - yn gwithti yn Truru. Herwydh an hwedhel, ev a veu kevys gans pyskador yn pott legesti, yn le ogas dhe'n dreveglos ma. Hwedhel trist yw, drefenn bos an pyskador beudhys nebes dydhyow diwettha, yn awel euthyk neb a wre oulya dres dydhyow ha sedhi meur a skathow. Yth esa livow skruthus ha lies den beudhys. Gwreg an pyskador a grysis bos an men mollothek ha pan brofyas an pronter dhe'n teylu i dh'y ri

dhe'n gwithti, lowen ens i dh'y gartha. Euthyk o an vlydhen ma. Yth esa awelyow dres oll an hav; an drevas a veu diswrys hag yth esa divoetter bras.'

Yn despit dhe'n glaw euthyk, Pol a vynnas mos dhe'n treth. Jenny a'n sywyas, ow moutya ha krodhvolas dres oll an termyn, drefenn bos an glaw ow tevera yn-nans hy honna.

'My a wayt na veu an messach golghys a-ves,' yn-medh Pol, mes pan dhrehedsons i an le, kler lowr o an skrifenn. 'MET GENEV'. Yn skon, y tasrestras Pol an kregyn dhe skrifa, 'YN PY LE?'

Nessa rann An Gannas mis-Me

**Lyenn Kernewek:
Passhyon Agan Arloedh**

Selys war areth gans Graham Sandercock,
Kelliwik, 11ves mis-Meurth 2015

Passhyon Agan Arloedh, aswonny's ynwedh avel Bardhonek an Passhyon ha Mont Kalvari (gwers 162 a'n jeves an linenn 'Bys y'n Mont a Galvari') a dhydh a'n peswardhegves kansblydhen, martesen a-dro dhe 1340, mes an mammskrif a hevel bos a'n 15ves kansblydhen. Ytho martesen yth yw tamm kottha ages gwariow an Ordinali (1375?)

An bardhonek a syns ynno 259 gwers reyth. Peub a's teves 8 linenn a 7 syllabenn, marnas gwers 208 hag a'n jeves 10 linenn. Byttegyns yn gwiryonedh y'n mammskrif y honan skrifys yns avel 4 linenn a 14 syllabenn.

Patron an rimyow yw ABABABAB, henn yw dhe leverel an kynsa ha'n tressa linennow a rim, an nessa ha'n peswora, an pypmes ha'n hweghves, ha'n seythves ha'n ethves.

Rag ensampel yn kynsa gwers ni a wel:

Tas ha Mab ha'n Spyrys Sans,
Hwi a bys a leun golonn,
Re wrontyo dhywgh gras ha hwans
Dhe woslowes y Basshyon;
Ha dhymmo gras ha skians
Dh'y dherivas par lavarow,
May fo dhe Dhuv y wordhyans,
H selwyans dhe'n enevow.

Yma moy es unn mammskrif; Henry Jenner a grysi bos pypm. Re erell a lever bos moy. Nyns yns i oll dien ha nebes a's teves trelyans dhe Sowsnek. Nyns yw es redya an dornskrif mes yn kever kemmow¹ yth yw an tekst Kernewek a'n moyha kewar. A.S.D. Smith a gavas bos unn kemm gesys yn-mes pub 74 linenn.

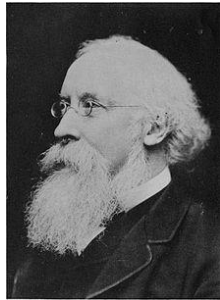
An mammskrif yw aswonny's an gwella yw gelwys Harley 1782 yn Gwithti Predennek y'n dydhyow ma mes y'n jeves kevrenn gans Eglossankres. Kwarto byghan yw y vraster ha skrifys war leughkenn garow. Yth yw an tekst unnsel Kernewek a syns delinyansow ynno mes an deg delinyans yw sempel ha nebes garow aga gnas. Ynwedh yma dew dhasskrif yn Lyver Bodley, Rysoghen, hag onan yn Lyverva an Arghepskop, Lambeth, Loundres.

¹ **kemm +ow**, *mutation* (diworth an Latinek *commutare*, Spaynek *cambiare*, Bretonek 'kemmadur')

Perghenn an mammskrif ma (Harley 1782) a-dhiwedhes y'n 17^{ves} kansblydhen o William Scawen. Treyls veu gans John Keigwin a Borthynys ha dyllys, fest yn trog, gans Davies Gilbert yn 1826 yn-dann an hanow *Mount Calvary* (Mont Kalvari). Nyns o Davies Gilbert hegar vyth dhe Gernewek ow leverel bos da ganso nag o kewsys na fella an yeth.

Whitley Stokes, 1830-1909, a dhellos dyllans marthys gwell an mammskrif Kernewek yn 1862 gans trelyans dhe Sowsnek. Whitley Stokes, genys yn Dulynn², o laghyas iwerdhonek ha skoler keltek meur y vri.

Whitley
Stokes

Robert Morton Nance (2^a Bardh Meur Kernow, Mordon) a gevresegas an Passhyon yn rannow y'n lyver-terminy 'Kernow' ynter 1934-6, ow kwitha an gwersyow a 4 linenn ha 14 syllabenn, ha Ray Edwards a'n kevresegas arta yn 'An Lef Kernewek' 81-103, 1983.

E.G. Retallack Hooper (3^a Bardh Meur, Talek) a'n dellos yn Kernewek hUnys gans trelyans dhe Sowsnek yn 1972. Herwydh Talek an Passhyon o tresor Kernewek, haval orth bardhonieth

dha yn yeth pynag hag y koedh dhe bub studhyer a Gernewek y aswonn. Dyllans Talek a'n jevo an furvas a 7 syllabenn hag 8 linenn.

Goulvenn Pennaod a wrug trelyans dhe Vretonek, owth holya dasskrif Whitley Stokes kevys y'n Lyverva Genedhlek (*Bibliothèque Nationale*) yn Paris, ha dyllys gans Preder yn 1980. Pennaod a grysi nag o pur ogas an rimyow. Martesen hemm yw drefenn nag esa lytherenn skrifys yn Kernewek, nag yn Sowsnek, rag syllabenn finel anpoeslevys³ ha leverys avel bogalenn ankler, skrifys yn fenowgh avel 'e' y'n tekstow. Martesen y fia esya breusi hemma lemmyn gans Kernewek Kemmyn ages gans lytherennans derowel an tekst.

Ray Edwards, Kesva an Taves Kernewek, 1993, a dhellos mammskrif an Passhyon, treuslytherennans dhe Gernewek Kemmyn, ha trelyans dhe Gernewek yn furvas 7 syllabenn, 8 linnenn dhe bub gweres.

Dyllans Edwards a'n jeves meur a notennow gramasek ha kampoellow a vri, hag ynwedh rol a dyffransow, byghan dre vras, ynter Hooper ha Pennaod. Ynwedh yma krowskampoellow⁴ pur vanylys y'n bardhonek dhe'n peswar Aweyl, an Testament Koth ha dhe rannow an Ordinali. Rag ensampel yn gwers 42 yma kampoellys Aweyl Matthew chaptra 26 gwersyow 17-25; Mark 14, 12-20; Luk 22, 8-21 ha *Passio Christi* (Passhyon Krist), 2a gwari an Ordinali, linnenow 617-764.

³ anpoeslevys, *unstressed*

⁴ krowskampoell, *cross reference*

² Dulynn, *Dublin*

Y gommendyans yw meur dhe les ynnewd hag a dhiskwedh, rag ensampel, usadowyow lytherenna y'n mammskrif; 'u' ha 'v' yw keschanjyadow⁵, 'z' yw devnydhys yn fenowgh rag 'dh'. Ena y syw rannow war notennow yethek ha lytherennans. Dyllans pur dhown ha skolheygyek yw lyver Edwards, ha dastyllys a-nowydh lemmyn gans an Gesva.

Henry Jenner (1^a Bardh Meur, Gwas Mihal) yn y *Handbook of Cornish Language* (Dornlyver an Yeth Kernewek., 1904, a grys bos an mammskrif y'n Gwithti Predennek an vershyon derowel. Ev a lever nag eus saw boghes y'n bardhonek moy es derivas gwersys a hwarvosow ynter Dy'Sul Palm ha Myttin Pask kemmerys diworth an aweylyow ha keworransow a henhwedlow kresoesel.

Brian Murdoch, *Cornish Literature* (Lyenn Kernewek), 1992, DS Brewer, Kargront, a'n jeves chaptra dien henwys 'The Poem of the Passion' (Bardhonek an Passhyon), folemnaw 19-40. An derivas skoleryek ma a vir orth agan bardhonek Kernewek yn kettestenn ledanna lyennek europek ha katholek, y'gas mysk oberethow Sowsnek, Frynkek, Almaynek ha Bretonnek. Yma lies gwedh gettuel ha kehalval ynna mes dyffransow ynwedh.

Rag konvedhes derivas Murdoch yn tien yma edhomm a adhyskans akademek yn lyenn kresoesel europek keffrys ha skentoletth yn studhyansow biblek mes gesyn dhe notya bos agan bardhonek Kernewek par y savla dhe'n

re skrifys yn yethow erell ha kewsys yn ledanna.

Arta yma kampoellow manylys, chaptra ha gwers, ynter an bardhonek ha'n aweylyow. Kyn syw an derivas dre vras an Bibel, yma poeslev war wodhevyans Krist ha Maria. Selwyans an woslowysi yw poesek kyn nag eus ambos a evyans dhe'n diwedh par dell gevir yn yethow erell.

Jane Bakere (lemmyn Jane French), *Cornish Ordinalia* (Ordinali Kernewek), (2nd dyllans, amendys, 2009, Kesva an Taves Kernewek) a gehevel an bardhonek ha'n gwari hag unnver yw hi aga bos skrifys a-dro dhe'n keth termyn y'n 14^{ves} kansblydhen. An wonisogneth hag ytho an lyenn kresoesel o keswlasek drefenn bos Kristonedh an ertach kemmyn ha Latin y'n oes na an yeth dyskys pub le.

Kepar ha Murdoch, hi a re rol a henhwedlow nag yw biblek. Yma testennow rag ensampel kemmerys diworth an *Historica Scholastica*, teks an 12^{ves} kansblydhen gans Petrus Comestor ha'n Passyhon Frynkek *Passion des Jongleurs*.

Nebes testennow nag yw biblek yw:

~ Yudas a lever bos Yesu fel hag a dhiank martesen a'n Yedhewon (gweryow 38-40);

~ ny yll enev Yudas gasa y anow drefenn ev dhe amma Krist, hag yndellma y gorf yw skwerdys dhe dharnow (106);

~ an gov a nagh gul kentrow rag an grows ow leverel bos lovryjyon dhdho ha'y debel wreg a's gwra yn y le (154-160);

⁵ keschanjyadow, interchangeable

~ an goen diwri gwrys gans Maria yn flogholeth Krist a dyv ganso hag ev ow tevi;

~ benyn, nag yw henwys, a gudh korf Krist hag ev ow pos destrypys dhe vos krowsys rag own ev dhe verwel dre yeynder - martesen henhwedhel Veronika (177).

~ Nikodemus owth elia korf Krist yn nos;

~ Krist ow terri porthow ifarn (212-213);

~ an teyr Maria (241-251);

~ henhwedhel prenn an grows;

~ ystynnans korf Krist dh'y worra war an grows;

~ an 5475 goli;

~ yagheans Longinius dall;

~ gwanans ympynnyon Krist gans an gurun spern.

Jane Bakere a dheriv ynwedh bos 29 gwers a'n 259 pur haval orth rannow an Ordinali ha 23 linenn yw poran an keth.

Ple feu skrifys an Passhyon ha gans piw? Es yw profya y vos skrifys gans managh, po menegh, dhe Gollji Glasneth mes yma kevrenn ynwedh gans Eglossankres, kyn nag yw kler poran prag.

Ha prag y feu skrifys? Heb mar rag bos lennys yn eglosyow, dhe brys Pask martesen, ow ri derivasow devosel an Bibel dhe bobel leg an werin. Yn konter, heb mar, rannow an Ordinali o gwariow dhe vos gwelys yn plen an gwari.

An testennow yw biblek dre vras, selys war an peswar aweyl mes synsys ynna ynwedh henhwedhlow kresoesel, par dell yw kampoellys a-ugh, rag ensampel diworth an *Historica Scholastica*, an *Legenda Aurea*, an

Passion des Jongleurs Frynkek ha derivas an Passhyon yn Sowsnek, rag ensampel an *Northern Passion*.

An entent kler o selwyans an wolowysi; Gwers 2

Seul a vynno bos selwys
Goslowes ow geryow.

Byttegyns, dhe benn an bardhonek nyns eus ambos a evyans a 100 dydh, po hwath 500 dydh, par dell vydh kevys yn bardhonegow Frynkek, Bretonek ha Sowsnek.

Nance a brofyas ynwedh bos an mammskrif dasskrifys yn fenowgh may feu skrifys kammwonisyow na ylli bos gwrys gans an skrifer derowel. Geryow re beu dasskrifys le may teuth ha bos gwann an ynk, traweythyow yn kamm ha nyns yw nebes geryow es dh'aga redya.

Gorsedh 2015: Gwarnyans Sen Ostell

Gwarnyans Gorsedh Kernow a hwerydh dy'Sadorn an 11ves a vis-Ebrel dhe 11 eur.

An keskerdh a dhalleth dhe 10.30 a-dhiworth Eglos Methodek Sen Yowann, PL25 5AE, Fordh Vosvenegh (B3274) ha mos a-hys Stret Veur ha Stret Krows Ughel dhe Bark an Ynkleudhva, yn ogas dhe worsav an hyns-horn. Yma Park-kerri an Piorji (PL25 5AB) ogas dhe'n eglos.

Byttegyns, nyns yw hemma an keth tyller may fydh synsys an Orsedh yn Sen Ostell mis-Gwynngala.

Kynsa folenn Passyon Agan Arloedh

Gorsedh Kernow

Kannas Bardh Meur nowydh,
Elizabeth Carne, Melennek

An Bardh Meur nowydh a vydh
degemmerys dhe Orsedh Sen Ostell
dhe'n 5es a vis-Gwynngala 2015.

**Gorsedh Kernow a's teves
gwasva nowydh, mes
dhe'n keth trigva;
henn yw:**

www.gorsedhkernow.org.uk

An Gannas 2015

An Gannas yw dyllys pub mis gans
Kowethas an Yeth Kernewek. An
Skrifennyas yw Tim Hambly, 12 Stret
an Duk, Lannstefan Wartha,
Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Pennskriker An Gannas yw Graham
Sandercock hag yw lowen dhe
dhegemmeres erthyglow ha
skeusennow dhe vos dyllys:

grahamsandercock@blueyonder.co.uk

An Gannas 2015